

W OBRONIE ZAGROŻONEGO NARODU

(Księgi Judyty i Estery)

Księgi Judyty i Estery – dwa opowiadania dydaktyczne

Obydwie księgi zawdzięczają swój tytuł dwóm mądrym, pobożnym i pięknym niewiastom żydowskim, Judycie i Esterze, które przyczyniły się do ocalenia swoich rodaków od grożących im niebezpieczeństw. Autorzy obydwu ksiąg są nieznanymi imienia, a czas powstania tych pism można określić jedynie w pewnym przybliżeniu. Księga Judyty mogła powstać późno, możliwe, że dopiero w połowie II w. przed Chr., a jej autor, wykształcony Żyd, działający w Palestynie, opisał wyzwolenie narodu żydowskiego za sprawą Judyty z rąk potężnego wroga. Twórca Księgi Estery w swoim opowiadaniu odwołał się do nieznanego, historycznego wspomnienia o próbie eksterminacji Żydów przebywających w imperium perskim w V w. przed Chr. A zatem obydwie księgi opowiadają o ocaleniu narodu żydowskiego przed zagładą, która miała zgotować dwa wrogi imperia: asyryjskie i perskie. Wspólną cechą tych dwóch opowiadań jest ich dydaktyczny charakter a więc chęć przekazania czytelnikowi pouczeń o charakterze religijno – moralnym. Kontekst historyczny tych ksiąg został utkany z elementów historycznych pochodzących z różnych epok w sposób tak swobodny, że nie potrzeba i nie należy odnosić opowiadania do żadnych konkretnych wydarzeń, które legły u podstaw tych opowiadań. Autorzy natchnieni zbudowali fikcyjne historie, aby skupić uwagę czytelnika na rozgrywającym się dramacie religijnym i jego rozwiązaniu.

Dramat społeczności żydowskiej w Księdze Judyty

Jak wspomnieliśmy, przedstawione w Księdze Judyty fakty historyczne należy traktować z odpowiednim dystansem, natomiast trzeba szukać i odkrywać jej przesłanie religijno – moralne. Dwuczęściowa struktura tego opowiadania sprawia wrażenie dynamicznie rozwijającego się dramatu, którego pierwszy człon przedstawia wrogów Izraelitów, natomiast drugi ukazuje postępowanie Judyty. Dramatyczna sytuacja, której doświadcza społeczność żydowska, dotyczy zagrożeń i prześladowań ze strony potęgi asyryjskiej. Szczególną próbą, przed którą stają Izraelici, jest obrona przed narzucaniem im pogańskiej religii ciemieńczy. obrońcy żydowscy szukają pomocy u Boga, modlą się i poszczą. Są również świadomi, że zbawcza interwencja Boża będzie odpowiedzią na ich postawę wierności wobec Jerozolimy, świątyni oraz Prawa Bożego. Bóg wszechmocny, który jest Panem ludzi wiernych Prawu i okazujących Mu bojaźń, posługując się słabą kobietą, zwycięża wrogów Narodu Wybranego. Na scenie tego dramatu pojawia się główna bohaterka, pobożna wdowa Judyta, całkowicie wierna Bogu. Wezwawszy pomocy Bożej, w towarzystwie tylko jednej służącej, udaje się do nieprzyjacielskiego obozu i dzięki swojej odwadze i urodzie zdobywa zaufanie dowódcy wojsk pogańskich, Holofernesa. Wódz ten okazuje się człowiekiem zepsutym moralnie, miotanym żądzami, które wykorzystuje Judyta, pozbawiając go życia. Holofernes ginie z ręki słabej fizycznie kobiety, od własnego miecza. Śmierć dowódcy

wojsk asyryjskich wywołuje popłoch w szeregach najeźdźców, którzy stają się łatwym łupem izraelskich obrońców. Judyta staje się bohaterką, otoczoną powszechnym szacunkiem i uznaniem własnego narodu.

Ocalenie narodu żydowskiego w księdze Estery

Księga Estery opowiada o wydanym przez króla perskiego dekreście, pozwalającym wyniosłemu ministrowi monarchy, Hamanowi, na eksterminację Żydów w całym imperium. Król pozwolił na podjęcie tych wrogich działań wobec społeczności żydowskiej za namową Hamana, który zapalał wielką nienawiścią do Izraelitów, ponieważ Żyd Mardocheusz nie oddawał mu należytej czci. W tej dramatycznej sytuacji Naród Wybrany nie zostaje bez pomocy. Już wcześniej, zrzędzeniem opatrności Bożej, Estera (Hadassa), dzięki swojej niepospolitej urodzie oraz z powodu nieposłuszeństwa dotychczasowej królowej Waszti zostaje wybrana w jej miejsce na żonę perskiego władcy. Tytułowa bohaterka, Estera, ukazana jest jako niewiasta wierna Bogu Izraela, a także jako osoba przywiązana do swojego opiekuna, Judejczyka Mardocheusza, który po śmierci jej rodziców wychowywał dziewczynę. Mardocheusz zdaje sobie sprawę, że wskutek wydanego królewskiego dekretu Żydów czeka zagłada. Powaga sytuacji nakazuje mu podjąć pokutę i konkretne działania dla ocalenia swojego narodu. Mardocheusz jest pewien, że to sam Bóg sprawił, że piękna Estera zasiadła na królewskim tronie po to, aby przez nią ocalić swój lud. Estera poprzez modlitwę i post przygotowywała się do interwencji w tej ważnej sprawie u perskiego władcy. Jej działania dla ocalenia Żydów okazały się skuteczne. Złoczyńca Haman został skazany a śmierć, którą przygotowywał dla Mardocheusza, a król perski sporządził nowy dekret pozwalający żydowskiej społeczności zorganizować się dla własnej obrony, a nawet w odwecie wyniszczyć swoich wrogów. Los przeznaczonych na eksterminację Żydów odmienił się. Biedni i ciemniejsi otrzymali wsparcie od Boga. Jako wyraz wdzięczności za cudowne ocalenie Izraelici obchodzą radosne święto Purim, którego nazwa pochodzi od babilońskiego słowa „pur”, czyli „los”. Ma ono upamiętniać dzień, który został wylosowany przez nikczemnego Hamana jako dzień zagłady Żydów. Księga Estery wyjaśnia pochodzenie święta Purim, które obecnie należy do najważniejszych świąt w kalendarzu żydowskim.

Religijne przesłanie ksiąg Judyty i Estery

Przedstawione w tych pouczających historiach dramatyczne losy społeczności izraelskiej są jedynie tłem dla podjęcia centralnego tematu teologicznego, jakim jest wezwanie do całkowitej wierności Bogu w każdych okolicznościach życia. Prześladowania, których doświadczają Żydzi, są próbą, która ma oczyścić i umocnić ich wiarę. Obie księgi potwierdzają wartość postów, umartwienia i moc modlitwy. Człowiek w sytuacji zagrożenia powinien o tym pamiętać. Bóg zawsze jest w stanie odwrócić ludzkie losy. Należy jeszcze dodać, że w Kościele Judyta jest uznawana za figurę Matki Chrystusa, ponieważ jak żydowska bohaterka uwolniła naród z rąk potężnego nieprzyjaciela, tak Maryja przez swą wiarę i miłość, stając się Matką Syna Bożego, przyczyniła się do zbawienia ludzkości.